

2

W dwojów niezatartej pamięci
bojownikom i nauczycielom Ruchu
Wyzwoleniowego, tzw. tow. Wiecior-
kowi Julianowi i Wolskiemu i gg-
muntowi, kreisle swe wspomnienia.

Predmowa.

Często Historia daje bohaterów, lecz nie wszyscy są po-
dobni do siebie. Tym razem Ziemia Mazowiecka nie-
została w tyle. Czerpiąc zasób wiedzy, od swoich nauczy-
cieli, którzy całe swe młode życie sterali w więzieniach i
aresztach, daję podstawy do walki i zwycięstwa, jako
wima być klasa pracująca.

Także swietląną postacią, byli Wieciorek i Wolski.

O ile byli nieprzydani wrogowie, notroju burżuazji-
no-kapitalistycznego, o tyle o pogodnych twarach i sfa-
chetnych uroczystach, byli łagodni do pokrywających i
zniekanych ciezką niedolą.

Każde pokolenie, o ile interesuje się zagadnieniami
proletariatu, i walki przeciw burżuazji, o tyle lepiej
pojmuje i przywiązać każdą walkę, jeżeli psychologicznie
oderuwa zan.

Każda idea głoszona, bez wprowadzenia w oczy, jest to, do pewnego stopnia wyjmiewiskiem, lecz Wiecior-
ka i Wolskiego cechowała to, że zgodnie zasadami krewie-
mi świadomości walki, zami nucali się w nie życia,
daję przykład, jak winien być kandydat rewolucjonista,
o niezłomnej woli, stalowych nerwach, o niezmordowanej
wsię. Wzakrzę notroj burżuazji-no-faszystowski zdolny

2

był, przez metody sadyzmu, wykonywał labiry u niekiedy i złamać ich. Lece Ich obdarzył dar nadprzyrodzonych mocy cierpienia i męcenstwa, zdaje sobie sprawę z ustroju o jaki walczą, wymaga ogromnej ofiary.

Nie doczekali ..... Padli pod obuchem buty, aristowsko-farytowskiej, jednakże pozostawiające w planach pracy, jako dogmat do dzisiejszego ustroju.

Odeszli ..... Mając niesłomną nadzieję i zapoczątkowane chiedo, nie pojedzie na marne. Wiedzieć iż kradły gwałt i teror, rodzi mściiciela.

Tak też się i stało.

Pamięć o nich nie zginie, zwłaszcza dla bliźniaczych powiatów t.j. Sierpea i Płocka.

Tereli kogoś' nawiedzi pustka, ery apatii, niech niezwie się synem Demokracji, bo nie przysiąła tak Tatwo jak się Komuny edaje.

Na dzisiejszy ustroj, takich pamiętników złożą się setki, tysiące, a wiele też wdów i sierot wyjętych z zapadłych powiek, które nie ujrzaly Kochanych osób i Wolności.

To wszystko zostało na ołtarzu walki o Demokrację, o ustroj sprawiedliwy.

— żyje' warto i umrzeć warto.—

Sierpe maj 1947 roku.

H. Kuciusz.

17

Wspomnienia.

Wczesnym rankiem wreszniowego dnia 1939 roku, dali się zauważycie marszujące kolumny żołnierzy hitlerowskich niemiec. O ile agarnął mnie żal, tyleż trwione powieki przedmem niesierocia, jakie spada na nasz Kraj, o tyle spogardaż patnym lem na odchodzący reżym sanacyjny, mając niezłomną nadzieję iż jutro więcej, nie wróci do steru rządzenia.

Dyskusje jaką często prowadziliśmy z Wolskim i Wieczorkiem, dalały mi przesiadzenie, iż tylko wojna może spowodować wygaśnięcie z Łożyka ustroju qassyszowskiego, a włożycie w Łożyko ustroju Demokratycznego.

Nim zdolałem sobie upamiętnić to wszystko, a już zostałem wzięty jako zakładnik, przez niemców.

Aftym do momćcie, smutny mi się wspomnienia odnajdywanie w więzieniu iż czasów sanacyjnych, iż toż roknież, iż tu jest dosyć obszerny lokal kościelny, a tam małe kajuty. Tak również powiatowa komenda policji w Śleszynie, gdzie skutu w kajdany kowany z Wolski, nico blady, lecz usmiech na twarzy, dawał wybór zdecydowanej woli, niezłomnego charu, mojenego postanowienia.

Wyciągając skute ręce ku mie, zagadnął - i wy tu.

- Wszystko jak widmo zgwozy, przesunęto mi się, przed oczami, smutne dalsze przeję.

Po zwolnieniu mie, nie długo czekalem na rokaz Wolskiego - organizować pigtki! - Po pewnym czasie udało się. Działalność tychże pigtek, ograniczała się na poziomu do zbiorek pieniężnych, dla wydawania i kolportowania prasy.

fak również wrabianie społeczeństwa, iż tylko przy pomocy związku Radzieckiego możemy odzyskać wolność, "Wolność rozumieliśmy przez dyktaturę proletariatu!".

"W miesiącu grudniu 1939 roku, przybywa do nas Wieczorek, t. j. do powiatu Sierpeckiego.

Ja i Wolski bierzemy szpadle do ręki, idąc aby na sarwark, udajemy się na zebranie do Markowskiego Luejana w Białyszewie.

Po omówieniu niektórych zagadnień, Wieczorek udaje się w dalszą trasę do Pedy.

Pracę naszą nastawiamy na zbliżenie społeczeństwa Polskiego do związku Radzieckiego, ponieważ przepasie jaką zdolali wykopać ówczesni rodnicy zanaczyjni wspólnie z klerem, nie było tak łatwe.

W roku 1940 tym w czerwcu zostaje powiadomiony że German Karimier deklaruje się na współpracę z nami, gdzie dostaje przedmiot pracy wśród służb folwarcznej. Ja pracuję legalnie jako murarz, mam za zadanie porządkowanie chłopów.

Wolski stara się nawiązać kontakt z wyszymi czymkami. Markowski wśród chłopów. Małkowski jako kolporter prasy. Obok osiągającego teroru praca nasza posuwa się naprzód. Pozwolił sobie przedstawić jak wyglądała prasa. Pełnomie otówkiem przez odbitki, postuguje się z wyjątkiem Dymitrowa czy Knipskiej zatę skrypte komunisty, konystajęc energicznego z radia niejakiego niemca tytułu który później sam zginął.

To odbywało się na terenie powiatu Słockiego przy wspólnym udziale Wieczorka.

L

Po pewnym czasie dostajemy prasę z incionek Siep i Młot, która wychodziła w Warszawie, później przenosiła się do Warszawy. W roku 1940 tym Wieczorek udaje się do Warszawy, kontaktuje się Wolski z Wolskim fa i Germanem.

Nie czekam dłużej na wypadki, nawiązuje nas niezręczność, Wieczorek aresztowany w 1941 roku. Traci my kontakt.

Robimy krótką naradę z Wolskim. Wyjawiła .....

Powierzając mi niektóre sprawy, obiecuje przyjście z Warszawy do nas na Wielkanoc. Po zapoznaniu się z dotyczącą, nadania już konkretnej pracy. Przyjemie należało, że nie mieliśmy sprecyzowanego działania, t.j. programu.

Wyczękujemy.....

Przesią wielkanoc, a zniż parę dni .....

Nim zdolaliśmy sobie wyftomać, nasuwane trudności, dowiadujemy się, że już 1 kwietnia 1942 roku Wolski został aresztowany i jest przemywany w więzieniu w Flocie. Powiadamia nas o tem Anna do Barbary.

Dostaję kartkę z podobionym charakterem niby od Wolskiego, proszę o wynagrodzenie temuż członikowi.

Barbara po raz pierwszy powiadamia go, o tym.

Sama raz rzuca się w wir ratowania go. Nie tyle odgrywa rolę polityczną, ile tło miłości.

Po wybuchu wojny niemiecko-Rosyjskiej 22-go na 23-go czerwca 1942 roku. Iacy nami denerwować się,レスム tak mało zrobili, chociaż przyznac należy, prowizorycznie mieliśmy pochwał i obażenie administracji, lecz to nie wszystko. Wtedy huku, widzimy zwisającą wolność!

Potem milknie, niby zamiera nadzieję, lecz nie!!!

47.

W pracy swej nie ustajemy.

Szpicel, który celowo był wsadzony z Wolskim przy puczu 22 lutego, na calego proponuje zbieranie pieniędzy na wykup.

Koferuje z Szweszykiem i brałem Baszką, który tenke onka: Natychmiast Baszkę sua odsunęć zdala od tego wszystkiego, bo nam wszystkim grozi wypa, jeśli juz tak dalece, iż ją podprowadzieli pod pangan dla zobaczenia Wolskiego, to celowo, jak również i zbieranie pieniędzy na wykup. Niemey zdaje sobie sprawę iż tylko zainteresowanym uczynią skorke, a tym samym wpadną na tropy naszej pracy. Baszka zostaje u mnie w domu, szpicel zaczyna roszystywać się o Baszkę, gdzie się obstaje. Teraz zrozumieliśmy, jak w porze zdolaliśmy się zabezpieczyć. Robi się coraz bardziej gorąco, German przenosi się w Płockie, tam między innymi poznaje się z Dringlem aby przedwojennym chłopcem K.P.P. Ta cholera chłopca robi wupy na całego, nie jestem w stanie opisać jego postępu robocie. W końcu zostaje skiwidzony.

W roku 1943 go z działalnością tegoż Dringla wpadają moje nazywane towarysy z Płockiego, a miedzy innymi i Szweszykiem i Eggerem.

W roku 1944 tym sprawia dojewa, zrywaam z legalnością i powrót do nielegalności. Chociaż przytaci należy iż podczas mojej legalności, nawiązałem kontakt w Gdyni, jak również i wśród pracowników, i chcieli majstrami groziła mi wypa. Wesołą wiosną zjawiła się "Mazur" Marcha po limii Armii. Dziedziczącą nas osobiście juz o Komisie jedności Narodowej, dostarczając moje prasy i śmieci. Nie zaliczimy od tego mieliśmy stałą pracę p.t.

Głos Markowszcza.

id godnie z defensywą niemiecką, praca pozbiera u nas wcalej rosciąglosci. Niemcy padają z rąk naszych ruchów, ogromne aresztowania istne ukieńie w naszej okolicy.

Jeden z pierwszych partyzantów to, Michał "Rypa". Pamiętam kiedy pierwszy raz poznalem go i odniat pod jego dowództwem, jaka była w podstawa i pewnośc jak przyroi na dowódcę, nienajlepiej jednak i w poniecie Sierpeckim mieliśmy ludzi których należeli do Okręgu, jak Lewandowski i inni, nie pomijając "Crolga" Markowskiego.

Niemcoś mniej obchodzi, oczko tłuścza w ręce, a wiktig uwaga zwracająca gdzie jest "banda"!

W czerwcu 1944 roku, pojawienie się "Marty" Lubiczskiej, daje nam duzo wyjaśnienia, o Polskiej Partii Robotniczej, zapoznaję nasz deklarację Ideową.

Pierwsze spotkanie z "Martą" nasze jest skumaniu w Stodole. Lz obecni: Marta, German, Bodalski, Peda, Skiba, Siwiński i ja.

Po omówieniu aktualnych zagadnień, oraz działalności Partii. Peda zostaje wybrany pierwszym sekretarzem Komitetu powiatowego P.P.R. ja zostaje drugim.

Na drugą noc schodimy się w Skopkowie Niedzielskiego w stodole, gdzie przed całą noc obiadując tworzymy dowództwo, składające się z komendanta i czterech oficerów s.j. oficer operacyjny, of. informacyjny, of. organizacyjny i zaopatrzeniowy.

Praca nasza zostaje rozdzielona pomiędzy partię, a armię. Daje nam się odrzuścić brak broni, gdzie jednozenie zostanie uogólniony plan działania.

Robota wre, co dnia nowość, to tu, to tam, ginię
niemiarów, a i nasi, juri umieję utymać tajemnice, bo
wiedzą co ich cieką jak to mało miejsce na Szerepankach.

~~W lipcu~~ zwolujemy już zebranie Rady powiatowej
gdzie u Pejty w Skoczkowie w stodole obiadujemy ona
Marta charakteryzuje działalność jej, na przedmieszcza-
nego jest powołany Stanisław Zygmunt z Białego Dworu.

Było około 20 osób, po skonczeniu, na klepiosku
siadamy do poerstunku, gdzie Paulina ^{Piotr} kawało nale-
wa kawę kroże chleb, zagniewa nas do dalszej pracy.

Jest i Paprocki który cudem wyszedł z Pamichów-
ka, drzki śmierci obiegiskiemu który nie mógł z kon-
fotowac, endek zypał naszych. Paprocki opowiada
o naszym dowódcy Matkowskim, Bądź zaressowany
w lipcu 1943 roku, jak przykuty do ściany na kontaku
zapewniał ie nie wyda, iż ergo dalszej pracy i zamknięty
zunegły z wycofaniem. Krew zawnala w karolinie, agd-
ni pomsty.

W sierpniu 1944 roku robimy zebranie w Grabcu u
Garwackiego, na szerszą skalę, okręgu dowództwa Partii.

Na tym so zebraniu wyłaniamy Bezpieczeństwo.
Po raz pierwszy spotkaliśmy się z Czerwono Armiejaem, który
był w partysantce u nas w Sypinie.

Następuje podział pracy, wśród partyjników, i
tak Bodalski przesypin do Lipnowskiego, ja obstruk-
cje połnocno-wschodniego powiatu, oraz za wszelką
cenę nawiązania kontaktu z Mławskiem, reszta iówmer
od strony powiatu ^{Płońskiego} zarządkowaci Lipnowski i d.d. German
Słoński i Ciechanowski.

Udaje się w pochód dostaje bron od Bodalskiego, tam ma dostarc od Piotrusia i Rypinskiego.

Po premarszu jaki odbyłem, nie mogłem dogadać się z B. Ch. i Mławsiego. Postanowiliśmy nawiązać z B. Ch. i Sierpeckiego, nie udało się niby się zgadzać ale jakos nie klapowało. Wyciągaliśmy ręce do Akistów teraz nie tego, chociaż przynieść należał byli ułożeni w Wilczy.

Po wybuchu powstania w Warszawie, powstała ogromna panika wśród niemiecków, a zwłaszcza cywilnej ludności niemieckiej. W związku z tym, nasze okręgi są ogromnie się licząc podnoszą, lecz coż stego niema broni.

Postanowiono, przede wszystkim bliżej frontu, do lasów celem pożerania się z Armią Czerwoną i Polską. Przy premarszu postanowiliśmy Wiarwoa i Rypinskiego, gdzie niemogły pogodzić się z tym i Marta przypisuje niedołęstwo dowódcy, którym to był Michał.

Dwie mieliśmy niedociągnięcie a przeto i strat, lecz mówią przystowie ten, nie z tego nie robi, co nie nie robi.

Okrąg nasz został rozdzielony na dwa okręgi, poprzedni powiatów, przeto przechodzą do okręgu, a na moje miejsce przechodzi Kwas i Sierpek. Po wojpie Pedę, zajętem przez tego sekretara P.P.R.

Dostaje przedmiot w Płockie, udaje się do Lubie do Wuja ma mie preprowadzenie naszą trasą, admawia proponując następny wieczór, spodkolem się również z Bartkiem powymianie edan, udaje się do schronu.

Narajutu niepotrzebnie i prowokowałom się, aże dęcka dosyć sprytnej ^{kobiety}, ubiera się po moksu i kręci się po podwórku. Ja siedząc w schronie słyszę jak

niemcy schwangoera, myślę sobie widocznie z bierającej się by mie żywcem weigę. Przystaniem sobie broni do rost, na wypadek, gdyby zaczęto mnie brać, wale w nienmea ostatnią sobie. Przytaczać należał byłem tak opanowany jak niepamiętam kiedy. Co pewien czas, patrząc na żegarek, w duchu regnaję się z chwilą i z rozmową. Po wyjściu dowiedziałam się zostalem przygnębiony przedstawiający od siódmej do 11³⁰. Gdzie tytanówierami obstatili całę wieś Lubice, a gestapo weycz na samochodach jak szaraniec plądrowali po domach.

Po opuszczeniu jakie zostało po przynione przez gestapo, pod względem aresztowania, udało się w Sierpeckie, dowiaduję się że jest aresztowana moja żona, a dzieci są u tesciów.

Posuwam się w terenie, atmosfera taka się wytwarzała że wprost niemożliwa, każdy sterowany, niechad jest dla noclegu i posiłku, ponieważ niejedni którym uniesiono gościom siei zdradzali.

Przechodzę przez Grąblice gdzie z podkolem się z kolgiem i innymi, tra by to wpalić parę kijów za fajkę, niektórych tam informuje, tam tra przygraniczne, za coższą która siedzi, a tam córce, za coższą który siedzi i t. d.

Ukradkiem wpadam do drewna, toé precie ojcem jestem. Zachodzę patne przez okno, bo spotkanie się z nimi może spowodować niebezpiecze.

Dowiaduję się, Michał ramy idzie rozmawiający opowiada mi o zajściu, jakie miało miejsce na lesie u Baranickiego. Przechodząc do siedziba na kwaterze, nazajutrz zostaje aresztowany Staniewski, ludem

zdążył schować się Michał, ponieważ tam przebywał.

Ja to wozystko opanowuje, twem jak na stocie wiadze
Łaniewskiego żandarmi, skracając prostego Czumskich,
tam gǳie jestem, kryje się, nico-zostajemy.

Proszę ^{mie} ażebym uciekał, kiedy konspirator to jest
choczące niezrozumie, gǳie przytanie, to już przekreślony
pośniej ten dom z podka niezrozumie.

Sam przynać należy, dobieralem dni niepanstwa,
obserwując na prostneni swych marszów często odnawiany
w dni panstwa zawodu.

Przy pewnego pamiętam jak dnia, nam jakieś
przedzenie, lecz obowiązek. Dwudziesty szósty listopad, po-
myśletem, zawstydnitem się tam i swych nauzycieli; po-
tem. Szczęśliwie dońałem do punktu.

Nie wyshało pół godziny, wtem straty, wyskoczyłem
po pewnym czasie, dowiaduję się że nasi mieli połączkę
z partią. Nim zdolalem się zorientować, a już peł-
no niemiasków w podwoju, u fankowskiego jako u sol-
tysa, na skrzacie przednym znałalem się w ustępie,
naderodzi mi myśl wypalić, lecz coż, nam tylko tyle
amunicji co dla siebie.

Wycokuje, biorę taczanki w pogotowiu, adeszli,
wykakuję, tra uciekać, ale gǳie? no południe niemoż-
na, czyste pole, kryjże święte, widno jak u dnia.

Idolalem się w porze skryć, co to byli przedtem
i co później przyjechali, połączyli się, tak że było nie-
możliwe. Upiątamiam sobie niemożna drewnie, tra-
działy. Nim zdolali opuścić poroz drugi tą podwozie
mugtem naprzód, sachwilę chmurka zakryła oblicę

Kriszyca. Padłem w pregon, na czerwach posuwam się naprzód, kieć zły się za sobą zwarcie zwabów, co chmura zastąni kriszyce, to posuwam się naprzód, na wypadek gdy mające broń w ręku. Wyciągawszы się z tej opresji, zmuszony byłem przedostac się przez nerkie. Uderzeniem w płaszcz, zar i drugi, czuję zimno, całą noc spędziłem na chodzeniu. Do rzeki do punktu. W stodole zimno, śniegi nie zebra, nie daję się, chodzę tam i z powrotem, wymiarowanie by nie uderzyć się o tyleż.

Przechodzę dalej, ta sama cholera niemeści pełno wegań. Robię zwrot, udaje się na południe, na jednym punkcie dowiaduję się, Łaniewski zyskał powody za, osiągnął mi, chci nie można, ślady, śniek spadł, zadecydomowane, jutro nieba zlikwidować. Tak się teraz i stało. Może w porze znalazłem się, bo przez pochopność chciiano również i Michała zlikwidować, na co się nie zgodziłem.

Partia nasza, chciała razem z grupą operacyjną, przed unikami ~~więzienia~~ miej aresztowanie. Tam gdzie wyznaczono operacje powiadomiono partię, olate też ostatnio mieliśmy miej niezorganizacj.

Po pewnym czasie dowiaduję się że ; Peda który został zwolniony z więzienia niczego wyjawiał się podpisat, nie zawiadamiał go o tem Partię, został zlikwidowany. Podtwardzenie faktu miało miejsce konfiskacja Paprockiego z Peda, który wypadł nasze zeznanie Rady powiatowej u Pejty, gdzie zilku członków tegoj sekcja, ~~jeżeli nie przyszli~~ niepowrócili do nich.

Bohdo dniaż przytuląc dawali nam grupy

biorowanie się tej grupy mało mniejce u tew. głodka w gróbcu. Tore przypieka do tej placówki zwana powrotem, "Moskwa" kto nie ma z nas ciepla opieki kontaktu i poczyny. Dlatego ta grupa sówiecka,

Sówieckie, ~~gdzie~~ mając radja, ^{przesłano} prowadziliśmy korespondencje, z poza frontem, nawet z Wandą Wasilewską.

Da pomocą samolotów, dostawaliśmy informacje i instrukcje, nigdy nie zapomnię tego, jak wielki nacisk włożono na przeprowadzenie reformy wolnej, czyniąc odpowiedzialną partię za przeprowadzenie tejże.

Pozwole sobie zacytować dostownie wyżej te h 2 instrukcje. Nie można stwierdzić się tym, że niema mniejszych, lub geometriów, chłopi sami sobie wymierzają swą dialkę, krokami, bo się znać z żyli i rośli, dla nas nie jest ważne że chłopów zamekują sobie mogą być pół wieccj, ważne jest, że będą miały.

Nie mogę mocno ujalić na brat broni, gdzie wyekivalismy jak wolności, bo było zwierane z planem strategicznym. Gdy prostała wiadomość że mamy znutkę której tak wyekivalismy, mój ważny był dla mnie, zobaczenia się z żoną, która przedstawiały za mnie, zwróciła, jak w pierwszym razie pojawił po, broni, lot, miny, granaty i t.d. Tak uświadam wszystkim myśleli:

Na pewnego mojego Kuba, czas się zbliza, mówią nam zachować ostrożność takie mamy instrukcje.

W prawdzie nie długo czekaliśmy wolności, po całej gebemio jaką przedstawiło Naród Polski, a wszecgólnie Ruch Wyzwoleńczy.

Po wyzwoleniu nas przez Armię Czerwoną na naszym odcinku, w porozumieniu się z Martą, oraz w myśl dyrektyw swoich naczelnieli - brać władzę w ręce, - przystąpiłem w porozumieniu z komitetem powiatowym P.R.R. oraz radą narodową do organizowania Stanowiska.

Nie będę pomijał działalności i innych na osobę w sprawie Demokracji, lecz powole sobie ~~zrobić~~ zwrócić uwagę na wachlarz mojej pracy roczowej, bo nie jestem w stanie opisać wcalej rozeiglosi.

Kto zna premiane formy notojojowej kto się nieg epokowych premian, ten nie zna się nieporodo- mami. Komu mila Demokracja, kto chce wzrościa klasy pracujących, ten przyjmuje się bliżej nacjonalizacji gospodarczej, a nieżnie patry paa niebieskie okulary widzą w tym celu ukryty.

Niech wstydzą się ci, co mi dokuczyli, a jednocześnie do kuczych i Państwa. Wzywam ich do przyjęcia jedności prawdy, niech zrezygnowią z gospodarki podstaw jak jąt kapitalistem od Wolnego i Niechorza.

Lierpe maj 1944 r. raku.

H. Kuciński

11

Nie będę pomijał działalności i innych na osobę
w sprawie Demokracji, lecz powołę sobie ~~zwrócić~~ zwrócić
uwagi na wachlarz mojej pracy rzecznikowej, bo nie jestem
w stanie opisać w całej rozciągłości.

Kto zna zmieniane formy urojowej kiedyś nie
epokowych premian, ten nie zna się nieporodo-
mami. Komu mila Demokracja, kto chce wzrościa
klasy pracującej, ten przyjmuje się bliżej nacjonalizacji
~~zasadniczej~~, a niektóre patny pierwotnie skrajne
widze w tym celu ukryty.

Niech wstydzą się ci, co mi dokuczyli, a jednocześnie
nie do końca i Paliwów. Wzywam ich do przyjęcia
jedności prawdy, niech przepiąkają zasadniczych
podstaw jak jąt czekatkiem od Wolskiego i Kieroraka.

Sierpień maj 1941 r. r. r. r. r.

H. Krukowski

